Asia: HE 193/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonmukaisesta tuotannosta sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Aika: tiistai 16.11.2021 klo 10

Asiantuntijalausunto

1. Tausta

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Luomuinstituutin asiantuntijalausuntoa asiaan Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi luonnonmukaisesta tuotannosta sekä sakon täytäntöönpanosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta.

Kiitämme mahdollisuudesta lausua ja tulla kuultavaksi asiassa.

2. Lausunto

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki luonnonmukaisesta tuotannosta. Hallinnollisena pakkokeinona ehdotetaan uutta hallinnollista seuraamusmaksua, jolla voitaisiin nopeammin reagoida mahdollisiin laiminlyönteihin.

Tässä lausunnossa kiinnitämme huomiota Luomuvalvonnan seuraamusmaksun 38 § käyttöönottoon liittyviin vaikutuksiin, joita on kuvattu kohdassa 4.2.2. Siinä kuvataan, että lain soveltamisen alkuvaiheessa painottuu neuvonta ja toimijoiden ohjeistaminen, jolloin käytännössä seuraamusmaksuja ei juurikaan määrättäisi.

Esitämme, että neuvonnan ja toimijoiden ohjeistamisen rooli alkuvaiheessa määritellään tarkemmin lakia sovellettaessa. Samoin alkuvaiheen ajallinen kesto. Näin siksi, että rikkomuksista aiheutuva haitta ei rajaudu vain kyseisen tuottajan asiakaskuntaan, vaan vaikuttaa laajemmin koko luomuvalvontajärjestelmän uskottavuuteen. Suomalaisen valvontajärjestelmän uskottavuus on hyvin tärkeää paitsi kotimaan luomumarkkinoiden, myös luomuvientimme näkökulmasta.

Uudessa luomuasetuksessa on haluttu keventää pienten tuottajien sertifioinnista aiheutuvaa hallinnollista taakkaa ja mahdollistaa toimijaryhmät. Ryhmäsertifiointijärjestelmä eli toimijaryhmät on kehitetty tarkastus- ja sertifiointikustannusten sekä niihin liittyvän hallinnollisen taakan vähentämiseksi, paikallisten verkostojen vahvistamiseksi, markkinamahdollisuuksien parantamiseksi ja tasapuolisten toimintaedellytysten varmistamiseksi suhteessa kolmansien maiden toimijoihin. Ryhmäsertifioinnin kehittäminen on Suomessakin kannatettavaa ja sen tunnettuutta ja käyttöönottoa on pyrittävä edistämään neuvonnan avulla. Tämä olisi huomioitava luomuneuvonnan resursoinnissa.

Luomuluonnontuotteet tarjoavat liiketoimintamahdollisuuksia luonnontuotealan yrityksille erityisesti viennissä. Pro Luomun tuoreen vientiselvityksen perusteella luomuviennin päätuoteryhmään sisältyvät luomuluonnonmarjat ja luomumahla. Luomumarjojen ja – marjatuotteiden kotimaisen kysynnän on myös arvioitu kehittyvän positiivisesti, mikä heijastuu kotimaisen valmistavan teollisuuden raaka-ainetarpeeseen. On tärkeää, että jokamiehenoikeudella kerättävien luonnontuotteiden, kuten marjojen ja metsänomistajan luvalla hyödynnettävien luonnontuotteiden, kuten mahlan ja kerkkien hyödyntäminen luomusertifioituna olisi kustannustehokasta ja sujuvaa.

Laissa tullaan mahdollistamaan jokamiehenoikeudella kerättävien tuotteiden sertifiointi luomutuotteiksi myös kolmannen osapuolen tekemän selvitystyön perusteella, mikä mahdollistaa kustannustehokkaan toiminnan laajoilla keruualueilla. Tämä on kannatettavaa.

On kuitenkin epäselvää, miksi kolmannen osapuolen tekemä selvitystyö rajataan vain jokamiehen oikeudella kerättävien tuotteiden sertifiointiin. Rajaaminen jokamiehen oikeudella kerättäviin tuotteisiin johtaa siihen, että sama metsäalue voidaan joutua liittämään sertifiointijärjestelmään vähintään kaksi kertaa, mikäli alueelta hyödynnetään myös metsänomistajan luvalla hyödynnettäviä luomuluonnontuotteita. Laajemmilla keruualueilla voi olla useiden metsänomistajien maita, jolloin sertifiointi voi koskettaa lukuisia metsänomistajia. Tämä lisää hallinnollista taakkaa ja sertifiointikustannuksia. On myös vaara, että luomulaatuisen raaka-aineen hankinta vaikeutuu.

Sari Iivonen

Johtaja, Luomuinstituutti